

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ _____ ” 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 231 Соціальна робота. Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Психологія

Робоча програма _____ для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 231 Соціальна робота. Соціальна робота

Розробники:

Чала Олена Андріївна, старший викладач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
(модуль 1 Загальна психологія, модуль 2 Вікова психологія);

Кутіщенко Валентина Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної,
вікової та педагогічної психології (модуль 3 Соціальна психологія);

Кайріс Олена Дмитріївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної
психології (модуль 5 Психодіагностика);

Євченко Ірина Миколаївна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри
загальної, вікової та педагогічної психології (модуль 6 Конфліктологія);

Краєва Оксана Анатоліївна, кандидат психологічних наук, викладач кафедри практичної
психології (модуль 7 Психологічне консультування).

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Протокол від "30" серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

 (підпис) (О.П.Сергеєнкова)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від "30" серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри практичної психології

 (підпис) (О.М.Лозова)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від "30" серпня 2016 року № 8

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

 (підпис) (Т.Г.Веретенко)
(прізвище та ініціали)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи Інституту людини

 Н.А. Клішевич

Модуль 3. Соціальна психологія

Розробники: Кутішенко Валентина Петрівна, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма модулю «Соціальна психологія» розроблена з урахуванням вимог щодо удосконалення підготовки соціальних працівників до успішного пізнання ними різноманітних аспектів соціально-психологічної проблематики. Позаяк в суспільстві сформувалася нагальна потреба в висококваліфікованих фахівцях, здатних стати співтворцями громадянського суспільства в нашій країні, які спроможні успішно вирішувати соціально-психологічні проблеми особистості та групи.

Означена робоча навчальна програма є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» згідно з компетентісним підходом до цього процесу.

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати майбутній фахівець з навчального модуля «Соціальна психологія», алгоритм вивчення навчального матеріалу, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Соціальна психологія» є обов'язковим навчальним модулем професійної підготовки соціальних працівників першого рівня вищої освіти. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців за означеним напрямом підготовки, зокрема, формування у них **загально-професійних, та спеціалізовано-професійних компетенцій**, таких як *академічних* (опанування студентами системою базових уявлень і знань з соціальної психології про закономірності поведінки і діяльності людей, зумовлених включенням їх до соціальних груп), *організаційних* (здатностей планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати свою власну діяльність та діяльність інших суб'єктів соціальної взаємодії), що, в свою чергу, передбачає розвиток у студентів здатностей до швидкої оцінки ситуації, системного мислення, аналізу, порівняння, автономності. Запропоновані в програмі форми та методи роботи, передбачають формування у студентів *дослідницьких компетенцій* (здатностей володіння науковими методами дослідження соціально-психологічних феноменів, використання набутих знання і навичок з соціальної психології у різних сферах їхньої майбутньої професійної діяльності). Окрім того, вивчення модуля передбачає формування у студентів важливих **соціально-особистісних компетенцій**: *самоосвітніх* (здатності до адекватної самооцінки та самокритики; здатності навчатися та розвиватися впродовж усього життя); *світоглядних* (усвідомлення національних духовних традицій; розуміння законів суспільного розвитку тощо); *комунікативних* (здатності до конструктивного міжособистісного спілкування, толерантності, адаптивності, розуміння етичних норм поведінки).

Мета модуля: формування фахових компетентностей у майбутніх соціальних працівників, зокрема, забезпечення майбутніх фахівців знаннями з основних понять, принципів та положень соціальної психології, а також

озброєння, на основі теоретичних знань, уміннями і навичками практичної та дослідницької діяльності у соціальній сфері.

Завдання модуля:

- Ознайомити студентів з сутністю, місцем і роллю соціальної психології в системі наукового знання, її концептуальним апаратом.
- Навчити майбутнього фахівця застосовувати методи соціальної психології з метою дослідження соціально-психологічних явищ.
- Сприяти становленню у майбутніх фахівців здатності вбачати та усвідомлювати соціально-психологічні проблеми особистості, її соціалізації, активізувати особистісний та творчий потенціал.
- Виробити у студентів уміння використовувати прийоми і способи вербальної і невербальної комунікації для успішної взаємодії з людьми.
- Формувати у студентів розуміння природи і специфіки проблем міжособистісної взаємодії людей.
- Розвивати уміння аналізувати внутрішньогрупові і міжгрупові відносини, соціально-психологічні явища у великих групах.

В результаті засвоєння змістових модулів студенти повинні **знати:**

- історичні передумови виникнення та перспективи розвитку соціальної психології;
- категорії та методи соціальної психології;
- основні теоретичні напрями у сучасній соціальній психології;
- різні підходи до проблем особистості та її соціалізації;
- засоби соціально-психологічного впливу в процесі спілкування;
- особливості міжособистісної та міжгрупової взаємодії в різних видах і формах суспільної діяльності;
- функціонування соціальних груп, структуру внутрішньогрупових і міжгрупових відносин.

На основі цих знань під час семінарських занять та самостійної роботи студенти **набувають такі уміння та навички:**

- осмислено використовувати термінологічний апарат;
- застосовувати в психолого-педагогічній діяльності методи соціальної психології;
- визначити психологічні параметри вивчення і оцінки сформованості активної життєвої позиції особистості, закріплювати її потребу в самоствердженні і самовираженні;
- використовувати прийоми комунікації для успішної взаємодії з людьми;
- враховувати специфіку проблем міжособистісної взаємодії у своїй практичній діяльності;
- організовувати міжособистісну взаємодію у малій групі;
- аналізувати соціально-психологічні явища у великих групах.

Модуль “Соціальна психологія” передбачає тісний зв’язок з дисциплінами: загальна, вікова та педагогічна психологія, історія психології, психодіагностика та інші.

Обсяг модуля «Соціальна психологія», відведено до навчального плану, становить 60 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Форма підсумкового контролю – залік.

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 2	Галузь знань: 23 «Соціальна робота»	Нормативна	
	Спеціальність: 231 «Соціальна робота»		
Змістових модулів – 2		Рік підготовки	
		2-й	
Загальна кількість годин – 60		Семестр	
		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	14 год.	год.
		Семінарські	
		14 год.	год.
		Самостійна робота	
		28 год.	год.
		Вид контролю:	
	залік		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Лабораторних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I.									
Соціальна психологія особистості та спілкування									
1	Вступ в соціальну психологію. Особистість як предмет соціальної психології	8		2		2		4	
2	Особистість у групі.	5		2				3	
3	Соціально-психологічна характеристика спілкування	8		2		2		4	
4	Взаємодія і соціальний вплив.	7		2		2		3	
		2							2
Разом		30	14	8		6		14	2
Змістовий модуль II.									
Соціальна психологія груп та масових явищ									
5	Мала група у контексті соціальної психології	10		2		4		4	
6	Динамічні характеристики малої групи та проблема лідерства	9		2		2		5	
7	Психологія великих соціальних груп і масових явищ	9		2		2		5	
		2							2
Разом		30	14	6		8		14	2
Разом за навчальним планом		60	28	14		14		28	4

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I. Соціальна психологія особистості та спілкування

Лекція 1. Вступ в соціальну психологію. Особистість як предмет соціальної психології (2год.)

Мета соціальної психології. Предметна сутність соціальної психології. Категорії соціальної психології. Функції та завдання соціальної психології

Основні сучасні підходи до пізнання феномена особистості у соціальній психології. Соціально-психологічні якості особистості. Атрибути особистості: свідомість, динамічність, активність, неповторність. Ознаки особистості. Простори існування та структура особистості.

Поняття соціалізації особистості. Первинна та вторинна соціалізація особистості. Структура процесу соціалізації. Різні підходи до визначення етапів соціалізації. Зміст процесу соціалізації в різних наукових напрямках. Сфери соціалізації: діяльність, спілкування, самосвідомість. Критерії соціалізованості особистості. Інститути та агенти соціалізації.

Основні механізми соціалізації.

Основні поняття: індивід, індивідуальність, особистість, соціалізація, наслідування, переконання, рефлексія, ідентифікація, соціальна фасилітація, конформність.

Семінар 1. Соціально-психологічні характеристики особистості.

Лекція 2. Особистість у групі (2год.)

Специфіка входження особистості в групу. Соціальні норми. Фаза адаптації. Фаза індивідуалізації. Фаза інтеграції.

Соціальний статус як показник місця особистості у суспільстві та її приналежності до певних груп. Влада й авторитет. Престиж. Показники престижу. Соціальна позиція. Соціальна роль. Форми рольової ідентичності: статева; етнічна; групова; політична. Соціальний ранг.

Соціальна установка як регулятор соціальної поведінки

Самосвідомість особистості як чинник її становлення у групі. Проблема «Я» в структурі особистості у творах вітчизняних та зарубіжних психологів. Становлення «Я-концепції». Структура самосвідомості: самопізнання, самооцінка, самоконтроль. Наслідки позитивної і негативної самооцінки. Самоконтроль, відмінності між людьми з високим і низьким самоконтролем. Самоповага. Самоефективність.

Основні поняття: самосвідомість, «Я-концепція», самооцінка, соціальний статус, престиж, соціальна позиція, соціальна роль, соціальний ранг.

Лекція 3. Соціально-психологічна характеристика спілкування (2год.)

Спілкування як феномен соціальної психології. Різні підходи до визначення структури спілкування. Перцептивний, комунікативний, інтерактивний компонент спілкування. Функції спілкування.

Види спілкування. Типи міжособистісного спілкування: імперативний, маніпулятивний, діалогічний. Обмеження спілкування.

Поняття та зміст соціальної перцепції. Аперцепція. Природа соціальних стереотипів. Ефект первинності. Ефект новизни. Ефект ореолу. Ефект пріоритету.

Проблема взаєморозуміння. Механізми взаєморозуміння: ідентифікація, емпатія, атракція, рефлексія, каузальна атрибуція. Бар'єри взаєморозуміння.

Психологічні особливості вербальної та невербальної комунікації. Характеристика компонентів комунікативного простору. Ефективність обміну інформацією.

Основні поняття: спілкування, комунікація, соціальна перцепція, аперцепція, ідентифікація, емпатія, атракція, рефлексія, каузальна атрибуція, соціальні стереотипи.

Семінар 2. Проблема спілкування в соціальній психології.

Лекція 4. Взаємодія і соціальний вплив (2год.)

Особливості взаємодії в соціальній психології. Види взаємодії.

Основні наукові погляди на взаємодію та її структуру. Теорія соціальної дії (М. Вебер, Т. Парсонс та ін.). Модель діадичної взаємодії (Дж. Тібо і Г. Келлі). Концепції символічного інтеракціонізму Дж.-Г. Міда.

Конструктивні форми взаємодії. Подібність і атракція. Взаємна симпатія. Емпатія, співпереживання, співчуття. Альтруїстична поведінка у взаємодії. Типи альтруїзму. Навчання альтруїзму. Дружба і самотність.

Деструктивні форми взаємодії. Поняття «конфлікт» у широкому та вузькому значенні. Класифікація та структура конфліктів. Агресія і культура. Види агресії.

Загальна характеристика міжособистісного впливу. Види міжособистісного впливу: психологічний вплив, особистий вплив, функціонально-рольовий вплив, індивідуально-специфічний вплив, комунікативний вплив та інші. Критерії ефективності впливу.

Види психологічного впливу: переконання, зараження, навіювання, наслідування.

Основні поняття: співробітництво, кооперація, пристосування, суперництво, конкуренція, конфлікт, опозиція, атракція, альтруїзм, агресія.

Семінар 3. Взаємодія і соціальний вплив.

Змістовий модуль II. Соціальна психологія груп та масових явищ

Лекція 5. Мала група у контексті соціальної психології (2год.)

Група як основний інститут соціалізації та реалізації міжособистісного спілкування. Причини виникнення малої соціальної групи. Теоретичні підходи дослідження групи у вітчизняній та зарубіжній психології.

Ознаки, що характеризують малу групу: кількісний склад або розмір групи; індивідуальний склад або композиція; психологічний клімат, як переважаючий настрій групи; групові норми (правила поведінки членів групи).

Класифікація малих соціальних груп: за типом головної діяльності, за соціальною спрямованістю, за мірою організації, за типом домінуючої структури, за мірою безпосереднього впливу на особистість, за мірою відкритості, за мірою міцності і стійкості внутрішніх зв'язків, за тривалістю існування.

Основні соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи.

Групова норма. Виміри групової структури: формально-статусна, соціометрична, комунікативна, референтна, експертна, ставлення до влади.

Соціометрія як метод дослідження малої соціальної групи.

Основні поняття: мала соціальна група, формальні та неформальні соціальні групи, психологічний клімат, групова норма, групова структура, референтна група, соціометрія.

Семінар 4-5. Соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи.

Лекція 6. Динамічні характеристики малої групи та проблема лідерства (2год.)

Поняття про групову динаміку та групові процеси. Механізми групової динаміки: розв'язання внутрішньогрупових суперечностей, «ідіосинкразійний кредит», психологічний обмін, нормативний вплив меншості, зсув до ризику.

Стратометрична концепція та параметричний підхід до динаміки групового розвитку. Стадії розвитку групи (за Л.Уманським). Характеристика відносин між членами високоорганізованої групи: 1) ціннісно-орієнтаційна єдність; 2) колективістська ідентифікація; 3) адекватна атрибуція відповідальності; 4) єдність функціонально-рольових очікувань.

Лідер і керівник: спільне та відмінне. Теорії походження лідерства та керівництва. Стили лідерства, керівництва, їх переваги та недоліки. Харизматичний лідер. Керівництво як управлінський феномен. Сучасні моделі керівництва.

Проблема прийняття групового рішення. Можливості усунення недоліків групового рішення. Продуктивність групової роботи. Групова згуртованість як складний психологічний феномен. Фактори, що впливають на процес згуртованості групи.

Основні поняття: групова динаміка, ідіосинкратичний кредит, групове мислення, згуртованість, лідер, харизматичний лідер, керівник.

Семінар 6. Динаміка групового розвитку та проблема лідерства

Лекція 7. Психологія великих соціальних груп і масових явищ (2год.)

Поняття велика соціальна група: сутність та зміст. Ознаки та структура великих соціальних груп. Класифікація великих соціальних груп. Соціально-психологічні особливості формування великих соціальних груп. Функціонування великих груп. Особливості дослідження великих соціальних груп.

Типи соціальних спільностей. Зв'язок понять велика соціальна група та масова поведінка. Поняття про стихійну групу: натовп, юрба, публіка. Натовп та його особливості. Класифікація видів натовпу. Наслідування, навіювання, зараження як фактори впливу та регуляції поведінки натовпу. Особливості лідерства в натовпі. Публіка як специфічний різновид натовпу.

Особливості функціонування громадської думки. Масова комунікація як різновид міжгрупового спілкування. Вплив громадської думки на функціонування великих соціальних груп.

Психологічні особливості етнічних груп. Ментальність народу. Національний характер, темперамент, самосвідомість, почуття, традиції, звичаї та обряди. Психологічні особливості українського національного характеру.

Основні поняття: велика соціальна група, масова поведінка, натовп, юрба, публіка, громадська думка, масова комунікація, етнос, ментальність, національний характер.

Семінар 7. Психологія великих соціальних груп і масових явищ

IV. Навчально-методична карта модуля 3 «Соціальна психологія»

Разом: 60 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль, підсумковий контроль – залік.

Назва змістового модуля	Соціальна психологія особистості та спілкування	Соціальна психологія груп та масових явищ
Кількість балів за модуль	57 б	57 б
Теми лекцій	1. Вступ в соціальну психологію. Особистість як предмет соціальної психології 2. Особистість у групі 3. Соціально-психологічна характеристика спілкування 4. Взаємодія і соціальний вплив 4б	5. Мала група у контексті соціальної психології 6. Динамічні характеристики малої групи та проблема лідерства 7. Психологія великих соціальних груп і масових явищ 3б
Теми семінарських занять	1. Проблеми особистості в соціальній психології 2. Проблема спілкування в соціальній психології 3. Взаємодія і соціальний вплив 23 б	4. Соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи 5. Динаміка групового розвитку та проблеми лідерства 6. Психологія великих соціальних груп 7. Психологія масових явищ 24 б
Самостійна робота	Виконання сам. завдань до модуля (див роз. VI.) 5б	Виконання сам. завдань до модуля (див роз. VI.) 5б
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 б	Модульна контрольна робота 2 25 б

Індекс перерахунку: 1,14

V. ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
Змістовий модуль I.
Соціальна психологія особистості та спілкування
Семінар 1.

Тема: Проблеми особистості в соціальній психології (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Сутність, структура та функції соціальної психології.
2. Методи соціальної психології.
3. Соціально-психологічна природа особистості.
4. Сутність соціалізації особистості, її стадії та інститути.
5. Механізми соціалізації.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Дискусія: Україна: гендерна асиметрія чи гендерний паритет.

Основна література: 1, 2, 6, 7, 8, 9.

Додаткова література: 15,17, 22, 31, 38,40.

Семінар 2.

Тема: Проблема спілкування в соціальній психології (2 год)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Поняття спілкування в соціальній психології, його зміст та функції.
2. Види та типи спілкування.
3. Характеристика вербальної та невербальної комунікації.
4. Поняття соціальної перцепції, її зміст, механізми та функції.
5. Основні механізми взаєморозуміння.

II. Групове обговорення проблеми: чинники ефективності спілкування.

Основна література: 1, 5, 6, 9.

Додаткова література: 14, 20,24,31, 36, 39, 41, 43.

Семінар 3.

Тема: Взаємодія і соціальний вплив (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Типи взаємодії. Характеристика альтруїстичної взаємодії.
2. Особливості конфліктної взаємодії.
3. Природа агресивної поведінки.
4. Загальна характеристика міжособистісних впливів. Види психологічного впливу.

II. Діагностика рівня емпатії. Ознайомлення з методикою визначення рівня емпатії (В.В. Бойко).

III. Робота з опитувальником К.Томаса "Стратегія взаємодії в конфліктній ситуації"

IV. Ознайомлення з вправами модифікації поведінки.

Основна література: 2, 5, 10, 11.

Додаткова література: 13, 18, 19, 21, 27, 32, 33, 42.

Змістовий модуль II.

Психологія взаємодії та соціальна психологія груп

Семінар 4-5.

Тема: Соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи (4 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Феномен групи з погляду соціальної психології.
2. Класифікація малих соціальних груп.
3. Основні соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи.

Продовження роботи на наступному семінарі

II. Ознайомлення з соціометричним тестом.

III. Проведення методики "Моя група на безлюдному острові".

Основна література: 1, 3, 7.

Додаткова література: 21, 23, 26, 35.

Семінар 6.

Тема: Динаміка групового розвитку та проблеми лідерства (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Групова динаміка, її механізми.
2. Керівництво і лідерство у малій групі
3. Прийняття групового рішення.
4. Продуктивність групової роботи.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 5, 7, 11.

Додаткова література: 12, 30, 35.

Семінар 7.

Тема: Психологія великих соціальних груп та масових явищ (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Загальна характеристика великих соціальних груп.
2. Поняття про стихійну групу: натовп, юрба, публіка.
3. Характеристика громадської думки.
4. Психологія етнічних груп.

II. Ознайомлення з методикою Г.У.Солдатової "Типи етнічної ідентичності".

Основна література: 5,6.

Додаткова література: 15, 16, 25, 28, 29, 34, 37.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I.

Соціальна психологія особистості та спілкування

Тема 1. Вступ в соціальну психологію. Особистість як предмет соціальної психології – 4 год.

1. Знайти у мережі інтернету журнали з психології за останні півроку. Відшукати в них публікації, присвячені дослідженню проблем соціальної психології. Скласти бібліографічний список. Виділити і зробити анотації однієї з них – 2 год.

2. Висвітлити підхід до проблеми особистості у творах улюбленого письменника. Дати порівняльну характеристику особливостей розгляду проблем особистості у художній та психологічній літературі. – 2 год.

Тема 2. Особистість у групі – 3 год.

1. Виділити та схематично задати чинники, що визначають соціальний ранг особистості – 1 год.

2. Проаналізувати способи покращення самопочуття особистості в групі. Розробити рекомендації вчителям щодо роботи з ізольованими учнями. – 2 год.

Тема 3. Соціально-психологічна характеристика спілкування – 4 год.

1. Задати графічну схему опрацьованого студентом матеріалу по темі «Проблема спілкування в соціальній психології» за допомогою карти знань – 2 год.

2. Виділити та схематично задати чинники ефективності спілкування. – 2 год.

Тема 4. Взаємодія і соціальний вплив – 3 год.

1. На прикладах з власного досвіду проаналізувати особливості використання механізмів впливу на інших людей та захисту від негативних впливів. – 1 год.

2. Проаналізувати та систематизувати психологічну літературу з проблеми агресивності. – 2 год.

Змістовий модуль II.

Соціальна психологія груп та масових явищ

Тема 5. Соціально-психологічні характеристики малої соціальної групи - 4 год.

1. Підібрати банк методик для діагностики міжособистісних відносин в учнівському класі. – 3 год.

2. Скласти бібліографічний список сучасної наукової і науково-популярної літератури по проблемі малих соціальних груп. – 1 год.

Тема 6. Динаміка групового розвитку та проблема лідерства – 5 год.

1. Підготувати презентацію за однією з тем. – 4 год.:

- Особливості управління колективом та організацією.
- Сучасні підходи до оптимального стилю управління.
- Харизматичний лідер в сучасній системі управління.
- Керівництво як управлінський феномен.
- Лідерство у контексті спільної групової діяльності.
- Моделі сучасного управління.

2. Скласти словник до теми. – 1 год.

Тема 7. Психологія великих соціальних груп і масових явищ – 5 год.

1. Виділити та описати персонажі сучасного мистецтва і телевізійних передач, які найбільше впливають на характер масового спілкування, оформити як самостійну творчу роботу. – 3 год.

2. Написати власну етнічну автобіографію, відобразивши в ній основні етапи становлення власної етнічної ідентичності (для зручності схема аналізу пропонується викладачем). – 2 год.

(Критерії оцінювання самостійної роботи студентів – див. п. VII).

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

В основу оцінки навчальних досягнень студентів із модуля 3 «Соціальна психологія» покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Нижче подаються критерії оцінювання цих видів діяльності.

1. Критерії оцінювання роботи студента на семінарах

На семінарському занятті оцінюються:

- усні відповіді студентів;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- участь у ділових, рольових іграх та їх обговоренні;
- аналіз ситуаційних завдань та вміння доведення власної думки;
- підібрана інформація щодо соціально-психологічних проблем, новин вітчизняного/зарубіжного літератури;
- вирішення практичних ситуацій
- реферативні виступи, презентації тощо.

- письмові завдання

Критеріями оцінки роботи студента на семінарах при усних відповідях є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність;
- логічна послідовність;
- вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

2. Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань 1б;
- ✓ повний обсяг їх виконання 1б;
- ✓ якість виконання навчальних завдань 2 б;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань 1б;

5 балів – максимальна кількість балів, яку студент може отримати за виконання одного завдання для самостійної роботи. Кількість та складність завдань залежить від кількості годин відведених на самостійну роботу до того або іншого модуля (див п. VI). Загальна оцінка за виконання самостійної роботи до модуля визначається так: сума набраних студентом балів за виконання всіх завдань до модуля розділити на кількість завдань (зазвичай це 2-3 завдання). Максимальна кількість балів за модуль – 5б.

Окремі види самостійної роботи, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях

3. Модульний контроль та критерії його оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль є підсумком певного етапу вивчення дисципліни та здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Модульний контроль з соціальної психології проводиться згідно і тематичним планом. Максимальна оцінка за виконання однієї модульної роботи – 25 балів. Модульний контроль проводиться у вигляді тестових завдань. Блок тестових запитань до кожного модуля містить 25 запитань. За кожну правильну відповідь виставляється 1 бал.

Систему розподілу балів, що присвоюються студентам за різні види їх навчальної роботи та переведення їх в рейтингові бали, а також загальне оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу за стобальною шкалою подано у табл. 8.1, табл. 8.2. та табл. 8.3.

Таблиця 8.1

Розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення модуля «Соціальна психологія».

Види навчальної роботи студентів	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	7	7
Відвідування сем. занять	1	7	7
Робота на семінарському занятті	10	4	40
Виконання домашнього завдання	5	2	10
Модульна контрольна робота	25	2	50
разом			114

Індекс перерахунку: $114/100=1,14$

Всі рейтингові бали, що обрав студент, вираховуються так: набрана студентом кількість балів ділиться на 1,14

Таблиця 8.2

Розрахунок максимальної кількості рейтингових балів за видами поточного та підсумкового контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість рейтингових балів
1.	Робота на семінарах, лекціях (Змістовий модуль 1)	27	23,7
2.	Робота на семінарах, лекціях (Змістовий модуль 2)	27	23,7
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50	43,8
4.	Самостійна робота	10	8,8
	Підсумковий рейтинговий бал		100

Таблиця 8.3

Загальне оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу за стобальною шкалою

Значення оцінки	Оцінка за стобальною шкалою	Рейтингова оцінка
«Відмінно»- відмінний рівень знань межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	90-100	A
«Дуже добре»-достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82-89	B
«Добре» -в цілому добрий рівень	75-81	C

знань(умінь) з незначною кількістю помилок		
«Задовільно»-посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74	D
«Достатньо»-мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68	E
«Незадовільно» (з можливістю повторного складання)	35-59	FX
«Незадовільно» (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	1-34	F

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, іспит.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, контрольна робота, творча самостійна робота, та самостійної роботи.

➤ **Методи комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація, перегляд відео-касет.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДУЛЯ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ відео-касети;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Соціальна психологія».

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- **Методи письмового контролю:** творча робота, звіти про виконання самостійної роботи.
- **Методи комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** самостійне оцінювання своїх знань, самоаналіз.

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Андреева Г. М. Социальная психология: Учебник для высших учебных заведений / Г. М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 2003. – 364 с.
2. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія: Навч.-метод. Посібник / Н.М.Ануфрієва, Т.М.Зелінська, Н.О.Єрмакова. – К.: Каравела, 2009. - 216 с.
3. Бэррон Р. Социальная психология: ключевые идеи / Р.Бэррон, Д.Бирн, Б.Джонсон[пер. с англ.]. – 4-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
4. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс [пер. с англ.]. – СПб.: Питер, 1996. – 684 с.
5. Москаленко В.В. Соціальна психологія Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене / В.В. Москаленко– К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. Навч. посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К. : Академвидав, 2003. – 568 с.
7. Пайнс Эйала. Практикум по социальной психологии / Э.Пайнс, К.Маслэч. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 528с.
8. Практикум із соціальної психології. Навчальний посібник / [Укладачі. Т.М.Зелінська, І.В Михайлова., А.Е. Демерс]. – К.: Каравела, 2015. – 232 с.
9. Социальная психология: словарь-справочник/ [под. ред.В.Крысько]. – СПб.: Питер, 2008. – 752 с.
10. Социальная психология: Хрестоматия / [Сост.: Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая]. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 475 с.
11. Шибутани Т. Социальная психология / Т.Шибутани [пер. с англ. Ольшанского В.Б.]. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 544 с.

Додаткова

12. Берн Э. Лидер и группа: О структуре и динамике организаций и групп / Э.Берн. – Екатеринбург: Литур, 2002. – 320с.
13. Бэрн Р. Агрессия / Р. Бэрн, Д.Ричардсон. – СПб.: Питер, 1997. – 336 с.
14. Бодалев А.А. Психология общения / А.А. Бодалев. – М.: Издательство "Институт практической психологии", Воронеж: НПО "МОДЭК", 1996. – 256 с.
15. Вундт В. Задачи и методы психологии народов // Социальная психология: Хрестоматия. – М., 1999. – С. 37 – 48.
16. Гнатенко П.І. Український національний характер / П.І. Гнатенко – К.: Док-К, 1997 . – 114 с.
17. Говорун Т.В. Гендерна психологія: Навчальний посібник / Т.В Говорун, О.М. Кікінеджі. – К. К. : Академія, 2004. – 308с.
18. Доценко Е.Л. Психология манипуляции / Е.Л. Доценко. – М.: ЧеРо, Издательство МГУ, 1997. – 344 с.
19. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Ф.Зимбардо, М. Ляйппе. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с.
20. Коваленко А.Б. Психологія міжособистісного взаєморозуміння Підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка / А.Б. Коваленко. – К.: Київський університет, 2010. – 215 с.
21. Коломинский Я.Л. Социальная психология взаимоотношений в малых группах. Учебное пособие для психологов, педагогов, социологов / Я.Л.Коломинский. – Изд-во: АСТ, 2010. – 448 с.
22. Копець Л. В. Психологія особистості : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В.Копець. – К. : Вид. дім «Києво–Могилянська академія», 2007. – 460 с.
23. Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Социальная психология малой группы: Учебное пособие для вузов./ Р.Л.Кричевский, Е. М.Дубовская. – М.: Аспект Пресс, 2001.– 318 с.
24. Куницына В. Н Межличностное общение / В. Н.Куницына, Н. В.Казаринова, В. М. Погольша.– СПб.: Питер, 2001. – 544 с.
25. Лебон Г.Психология народов и масс / Г.Лебон. – СПб: Маркет, 1995. – 311 с.
26. Левин Курт. Динамическая психология / К.Левин. – Издательство: Смысл, 2001. – 568.
27. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. Навч. пос. / В.В.Москаленко – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.
28. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С.Московичи – [пер. с франц.]. – М.: «Центр психологии и психотерапии», 1998. – 480 с.
29. Ольшанский Д.В. Психология масс / Д.В. Ольшанский. – СПб.: Питер, 2002. – 368 с.
30. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : Посібник / Л. Е. Орбан-Лембрик – К. : Академвидав, 2003. – 568 с

31. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкуванн /Л. Е. Орбан-Лембрик – К. К.: Либідь, 2004. –576 с.
32. Петрушин С. В. Любовь и другие человеческие отношения / С. В. Петрушин. – 3-е изд., испр. – СПб. : Речь, 2007. – 144 с
33. Пірен М. І. Конфліктологія: Підручник / М. І. Пірен. – К.: МАУП, 2003. – 360 с.
34. Почебут Л.Т. Социальные общности. Психология толпы, социума, этноса / Л.Т. Почебут. – СПб : Изд-во СПбГУ, 2005. – 286 с.
35. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А.А.Реан, Я.Л. Коломинский – СПб.: Питер Ком, 1999 - 416 с.
36. Росс Л. Человек и ситуация. Уроки соц. психологии / Ли Росс, Ричард. Нисбетт ; Пер. с англ. В.В. Румынского. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 429 с.
37. Савицька О.В. Етнопсихологія: Навч. посібн. / О.В. Савицька, Л.М. Співак – К.: Каправела, 2011. – 264 с.
38. Социальная психология личности в вопросах и ответах/ [под. ред. В.А.Лабунской]. – М.: Гардарика, 1999. – 395 с.
39. Трухін І.О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник / І.О. Трухін. – К., 2005. – 336 с.
40. Хьелл Л. Теории личности. / Л.Хьелл, Д.Зиглер. – . СПб.: Питер, 2003. – 608 с.
41. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: Навчальний посібник / І. М. Цимбалюк– К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.
42. Чалдини Р. Психология влияния / Р.Чалдини. – 4-е узд. – СПб.: Питер, 2001 – 288 с.
43. Щекин Г.В. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению: Монография / Г.В.Щекин. – К.: МАУП, 1995. – 672 с.